

та доставці продукції;

- фінансові труднощі та обмеженість доступу до капіталу - економічна нестабільність, зниження попиту та зростання ризиків можуть призвести до фінансових проблем для підприємства та ускладнити доступ до кредитів та капіталу;

- втрати та шкоди через знищення майна, обладнання та інфраструктури.

Отже, підприємства, які опиняються в умовах війни, можуть вживати ряд заходів для подолання проблем і забезпечення стійкості свого бізнесу:

- розробка та впровадження планів безпеки для захисту працівників і майна підприємства від можливих небезпек;

- розширення географічної присутності, пошук нових ринків збуту та постачальників для зменшення ризиків, пов'язаних з обмеженнями на ринку;

- адаптація бізнес-моделей до змін в економічному та політичному середовищі, пошук нових можливостей та способів вирішення проблем;

- розробка та впровадження стратегій ризик-менеджменту для ідентифікації, оцінки та керування ризиками, пов'язаними з воєнним конфліктом;

- забезпечення ефективної комунікації зі зацікавленими сторонами, включаючи клієнтів, постачальників, працівників та громадськість, щоб зберегти довіру та підтримку;

- співпраця з місцевими владними органами та міжнародними організаціями для отримання підтримки, захисту та ресурсів для подолання проблем;

- соціальна відповідальність бізнесу через підтримку місцевого співтовариства та працівників шляхом надання допомоги в умовах війни, включаючи фінансову підтримку, гуманітарну допомогу та соціальні програми.

Отже, для подолання проблем підприємства повинні бути готові до використання стратегій ризик-менеджменту, адаптації бізнес-моделей до нових умов, пошуку альтернативних джерел постачання та збуту, а також підтримки свого персоналу та співпраці з місцевими владними органами та міжнародними організаціями. Ці шляхи можуть допомогти підприємствам подолати проблеми, з якими вони зіштовхуються в умовах війни, та зберегти стійкість та продуктивність свого бізнесу.

МАКРОЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ВІЙНИ ТА КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Худяков Р.С.

*Науковий керівник: Нестеренко В.Ю., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Війна має серйозні наслідки для національної економіки, які можуть бути довгостроковими і відчутними на всій шкалі економічного розвитку країни.

Проаналізуємо головні макроекономічні наслідки війни для національної

економіки більш докладно.

Зменшення виробництва та ВВП. Військові конфлікти можуть призвести до зниження виробництва товарів та послуг, що в свою чергу призводить до зменшення обсягу валового внутрішнього продукту країни.

Зниження інвестицій та розвитку. Невпевненість та ризики, пов'язані з війною, можуть зменшити інвестиційну активність та призвести до відкладення проєктів з розвитку, що може негативно вплинути на майбутній економічний розвиток.

Погіршення стану бюджету. Війна вимагає значних фінансових ресурсів для фінансування оборонних потреб, що може призвести до збільшення державного боргу, дефіциту бюджету та збільшення податкових та бюджетних тягарів на населення та підприємства.

Зниження споживчого попиту та падіння споживчої довіри. Невпевненість у майбутньому та загальний економічний стрес можуть призвести до зменшення споживчого попиту та падіння довіри споживачів до економічної стабільності.

Зниження зовнішньої торгівлі та інвестицій. Військові конфлікти можуть спричинити зменшення міжнародної торгівлі та інвестицій, а також призвести до введення торгових обмежень та санкцій, що може негативно вплинути на зовнішньоекономічні зв'язки країни.

Погіршення соціально-економічних умов. Військові дії можуть призвести до збільшення безробіття, зменшення доходів населення, погіршення умов життя та загального погіршення соціально-економічної ситуації в країні.

Загалом, війна має серйозні та довгострокові наслідки для національної економіки, які варто уважно враховувати при розробці стратегій подолання конфлікту та відновлення економічного розвитку після його завершення. Післявоєнне відновлення національної економіки відіграє важливу роль у відновленні стабільності, розвитку та процвітання країни після військових конфліктів. Проаналізуємо ключові аспекти післявоєнного відновлення національної економіки включають:

- інфраструктурне відновлення - реконструкція та відновлення пошкоджених інфраструктурних об'єктів, таких як дороги, мости, залізниці, аеропорти та комунікаційні мережі, для забезпечення безперебійної роботи економіки;

- стимулювання інвестицій - привернення інвестицій та капіталу для відновлення та розвитку виробничих підприємств, інфраструктури та інших галузей економіки;

- соціальне відновлення - надання підтримки та допомоги для відновлення житлового фонду, медичних закладів, освітніх установ та інших соціальних інститутів, а також для підтримки соціальних програм та заходів підтримки населення;

- створення робочих місць - реалізація програм та ініціатив щодо створення нових робочих місць та забезпечення соціальної стабільності для населення;

- відновлення торгівлі та міжнародних зв'язків: Підтримка

відновлення міжнародної торгівлі та відновлення економічних зв'язків з іншими країнами, що сприяє економічному зростанню та розвитку;

- фінансова стабільність та боргова консолідація - розробка та впровадження стратегій фінансової стабільності, зниження державного боргу та боргової консолідації для забезпечення стійкості та розвитку економіки;

- підтримка малих та середніх підприємств - надання підтримки та стимулювання розвитку малих та середніх підприємств, які часто є основою економіки та створюють значну кількість робочих місць;

- економічна диверсифікація - розвиток та стимулювання різноманітних галузей економіки, що сприяє її стійкому та збалансованому розвитку національного господарства.

Відзначені аспекти комплексно допомагають відновити економічну активність, підтримати соціальну стабільність та забезпечити економічний розвиток після військових конфліктів.

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ВІЙНИ

Шебеда Р.Є.

Науковий керівник: Шершенюк О.М., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Пандемія, війна, міграція персоналу, брак коштів та інші щоденні виклики – кризові явища, які різною мірою впливають на діяльність підприємств. Тому щодня необхідно переглядати заздалегідь підготовлені плани, приймати оперативні рішення та постійно моніторити ситуацію, що є основним завданням антикризового управління підприємством.

Перехід до мілітарних способів життєдіяльності говорить про те, що під час війни інститути, явища, системи та механізми змінюються та підлаштовуються під воєнний час. Наприклад, система цивільного захисту населення починає працювати у режимі підвищеної готовності або надзвичайної ситуації. Прикладом також є розширення компетенцій місцевого самоврядування в період військового стану. Не виключенням є і механізм антикризового управління підприємством, функціонування якого в період війни зазнає змін та особливостей [1].

Антикризове управління в умовах війни має наступні особливості (рис. 1), які важливо враховувати для ефективного функціонування підприємств.

Ці особливості допомагають забезпечити ефективне управління підприємством в умовах війни та зменшити негативні наслідки конфлікту.

Антикризове управління є важливим інструментом для підприємств у військовий час, і воно повинно бути адаптоване до умов невпевненості та нестабільності.